

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom
„KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Pol. in gosp. društvo
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List
za politiko, gospodarstvo
in prosveto

Izhaja vsako sredo.
Stane četrletno: 1 šiling.
celoletno: 4 šilinge.
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—
celoletno: Din. 100.—
Pozamezna številka 10 grošev.

Leto VI.

Dunaj, 24. marca 1926.

Št. 12.

Tinja:

Kulturna avtonomija.

„Die sittliche Berechtigung der nationalen Minderheit leitet sich von der Erkenntnis ab, dass die nationale Kultur des Menschen einen lebenswichtigen Gehalt seiner Persönlichkeit, seiner geistigen Entwicklung ausmacht, dass ihre Unterdrückung eine Unterdrückung seiner geistigen Existenz überhaupt bedeutet...“ pravi nemški poslanec v letlanskem parlamentu dr. P a v e l S c h i e m a n n.

Boj manjšine za pravico je boj za svojo lastno, narodno kulturo. Vsak narod je skupina ljudi, ki se razvija pod vplivom narave, časa, okolice v svojo smer. Kako ti ljudje gledajo v svet, čustvujejo, mislijo, verujejo, tako je znak posebnosti teh ljudi, ki jih loči od drugih in ustvarja iz njih narod. Rezultat narodovih misli je veda, narodovih čustev pesem, slika, melodija, narodovega verovanja vera, razmerje do nadnaravnega sveta. Veda, pesem, slika, melodija, vera, navada in običaj, vse to je pri vsakem narodu svoje vrste in tvori narodno kulturo. Ta narodna kultura je edino prava za narod, iz katerega je vzrastla, narod jo hoče ohraniti, saj ona je vsebina duševnega življenja naroda. Narod jo hoče ohraniti tudi v državi, kjer vlada močnejši narod. In ta ohranitev narodne kulture je problem kulturne avtonomije, samouprave.

Problem kulturne avtonomije so reševali že davno. Rešila ga je Švica, država s tremi narodi, rešila ga je Amerika, dežela beguncev iz vsega sveta. Reševala je ta problem Avstro-Ogrska, ki se je pri tem reševanju razletela. Vojna je razbila stare in ustvarila nove države. Zedinila narode in porinila dele narodov v države, kjer vlada močnejši tuji narod. Ta narod se hoče raztegniti, razprostiti, čeprav na stroške malega tujega drobca, manjšine. Manjšini se jemlje lastna narodna kultura in vsiljuje

kultura večine. Izginejo narodne šole, ki so nosile narodno kulturo v otroške duše. Izgine inteligenca, ki je ustvarjala in širila narodno kulturo. Za vsakim grmom stoji orožnik in posluša na melodije in besede fantovskih pesmi. Večina ima moč v rokah in da narodu svoje šole, svojo inteligenco, mu vceplja svojo melodijo in na te načine tlači iz duše manjšine vse, kar je pristnega, pravega, narodnega. In če je manjšina zdrava, se brani. Zahteva lastno upravo v vsem, kar ustvarja in obnavlja narodno kulturo, hoče kulturno avtonomijo.

Najbolj lojalna država proti svojim manjšinam je zadnje čase Estonska. Petega februarja 1925 je izdala postavo o kulturni avtonomiji narodnih manjšin. Manjšine, ki dosežejo število 3000 oseb, smejo upravljati vse svoje kulturne zadeve same. Naloge samouprave so organizacija, uprava in nadzorovanje vseh javnih in privatnih šol manjšine, poleg tega briga za ostale kulturne zadeve in upravljanje svojih zavodov in podjetij. Kulturni svet in kulturna uprava vodita vse posle. Odloki, izdani od organov kulturne avtonomije, so za vse člane manjšine obvezni. Članstvo je zaobeleženo v narodnem katastru.

Postava je zelo širokogrudna in je povsod vzbudila zanimanje manjšin. Poslužili so se je doslej Nemci, katerih je v Estonski okrog 20 tisoč. Tudi ostale baltske države bodo sledile estonskemu zgledu.

Tudi v Nemčiji se svita. Pruska vlada je izdala odlok, ki daje nekako kulturno avtonomijo Dancem ob mejah Schleswig-Holsteina. Tako ima 24 danskih šolobveznih otrok pravico do ustanovitve danske privatne šole. Danci smejo po potrebi ustanavljati šole višjih kategorij. V vseh šolah je učni jezik danski, nemščina je učni predmet. Duh v šolah je narodni danski, vključno z lojalnostjo do nemške države. Starši otrok predlagajo učitelje za manjšinske šole. Na privatnih danskih šolah se

smejo nastavljeni učitelji, ki so delali izpite na Danskem. Državne podpore danskim šolam so — enake kot nemškim.

Tako rešujejo problem narodnih manjšin na severu. Na jugu obljublja Radič sijajne reforme manjšinskega šolstva. Samo v sredi se nihče ne zgane. Na Koroškem je ta problem ni aktualen, čeprav je bil Ninčič v Rimu in je Mussolini zelo hud na Nemce.

Davki.

(Nadaljevanje.)

Davek na blagovni promet.

Radi davka na delavske plače je ljudstvo zelo razburjeno. V naših razmerah se tem manj zasluzi, čimveč ljudi kedo ima. Zdaj pa ta nesmiselni davek na ljudi. Turčija ima samo „Kopfsteuer“ in vobče se tak davek smatra za krivico, pri nas se v kulturni dobi slavne demokracije uvaža tak davek na vsako glavo vrh drugih še! Treba je enkrat odločno zavreti stroške, ne pa vse dovoljevati in potem ubijati produkcijo z davki, ki jih ljudstvo ne zamore. Ker so ljudje nevoljni, se hoče ta davek opustiti — zato pa zvišati davek na blagovni promet, stvar tako regulirati, da bo nista — malo več.

Davek na blagovni promet se tako računa: vzemi katastralni čisti donesek, odštej, kar nese gozd, ostalo vzemi 7krat in še enkrat 14.400krat, od te vsote vzemi 2%, to je davek, ali priprosteje katastralni čisti donesek se multiplicira s številko 2016.

Služaj: Ves čisti donesek 150 K, gozd 40 kron; $110 \times 2016 = 221.760$ K, ali 22 Š 17 g.

Krona ni nič vredna, a ko se kron tako grdo nakopiči, moramo reči, da je za malo posestvice 150 K č. d. poleg drugih davkov, davek na blagovni promet v znesku 22 šilingov krvav davek, ker promet tudi ni noben doho-

PODLISTEK

Reberški Ožbej:

Zadnji vitez Reberčan.

Zgodovinska povest.

(Nadaljevanje.)

„Te smem malo spremljati,“ praša Manfred ves srečen. Manica mu je pritrdila. In šla sta po ravnem polju med zelenimi travniki in temnimi njivami.

Prišla sta v gozd. Od hoje razgreta sta postala in uživala lepoto pomladanskega dneva. Manica je imela na prsih šopek šmarnic.

„Kako ljubki šopek imaš, Manica, kako bi bil srečen, če bi ga dala.“

„Srčno rada, reče Manica, zarudi, odpne šopek in ga pritrdi na Manfredove prsi. Čutil je njen dih in lasje so se v vetru igrali okoli njegovega čela. Videti je bilo, da se je Manici tresla roka, saj tako blizu še nikdar ni gledala svojega izvoljenca.

„Kako lepo se poda šopek,“ se nasmehlja Manica vsa srečna. Nehote jo prime Manfred za roke. Pogledala sta si v oči, tako srčno, globoko, s tako iskrenim izrazom.

„Manica!“

„Manfred!“

Bile so edine besede, ki sta jih mogla spregovoriti v tem trenutku, ki je bil za nju tako lep. Manfred je privleč Manico k sebi, ki je nagnila svojo glavo na njegove prsi in prvokrat so se strnile njune ustnice v dolg iskren poljub.

Košate smreke so ob rahlem vetru tajinstveno zašumele in kos ob bližnjem potoku je zazvrgolel svojo pesem o ljubezni.

Bil je trenutek, ko sta si razodeli dve čisti duši vse notranjosti srca, ko sta si obljubili večno ljubezen in zvestobo.

Rahlo se je izvila Manica iz Manfredovega objema, bilo ji je, kakor bi sanjala, sanjala o tako veliki sreči. In govorila sta o bodočnosti in sreči, ko bosta združena za vedno.

Solnce mlade ljubezni je sijalo tako ogrevajoče, tako lepo, a bližali so se oblaki, ki naj bi zatemnili to srečo.

Vsi ti prizori so stopili Manici pred oči. Kako lepo je sanjala o bodočnosti, a kake sovražne sile so se dvigale proti njej, ki naj bi zamorile nežno razmerje.

Težko ji je bilo pri srcu in vroče solze so ji zalile oči. Šele proti jutru je zaspala.

Črni Hanej je že navsezgodaj ujel nekaj prav lepih postrvi in jih djal v leseno posodo, napolnjeno z vodo, da prinese še žive patru Anzelmu, ki je bil ljubitelj te jedi.

Juta je ves čas opazovala Manico, zdelo se ji je, da je razburjena. Rada bi jo spremlje-

vala, a stric Nikolaj je zaukazal, da naj ostane doma, kajti marsikaj je še pripraviti za bodoči teden za napovedane goste.

Črv ljubosumnosti pa Juti ni dal miru. Vsekako je sklenila, da opazuje, ali se Manica ne snide z Manfredom, kateremu se je sama približevala, da bi ga ulovila v svoje mreže. In to je hotela doseči na vsak način.

Solnce je že stalo nad Staro goro, ko je stopila Manica na dvorišče, kjer jo je že čakal Črni Hanej. Delal se je, kakor bi o vsem tem nič ne vedel, zato je vzdihnil: Težko bom moral nositi, težko, no pa za patra Anzelma to že storim. Spomnil se bo zato moje grešne duše s kakim očenašem.

In dvignil je posodo z ribami, še enkrat globoko zaječal in obenem pogledal, če ni nič sumljivega, in odšla sta čez most proti Apačam. Med potom nista dosti govorila, saj Manici je bilo pretesno pri srcu. Misel, da jo mogoče oče prisili, da vzame Reberčana, ji ni dala miru in iskala je kako bi se rešila te strašne usode, ki bi jo čakala ob strani osovraženega moža. Poznala je mladega Reberčana že dalje časa, prihajal je večkrat k njenemu očetu v Bilštanj in dasiravno je imela priliko, občevati z njim, ji je ostal vedno zoprni. Bil je ohol in brez vsake srčne plemenitosti. Njegov govor se ni sukal o ničesar drugem kakor o veselem življenju in popivanju. Zato se ga je kolikor mogoče ogibala, četudi je oče želel, da bi mu delala družbo.

Celovec. Za štabno stotnijo celovškega Heimatschutza se nabirajo nove moči. Strogi red in disciplina ter pretirane vaje v brcanju in kľofutanju za dosego miru v deželi so porabile nakopičene sile, ki se morajo nadomestiti. Vsakdo, kateremu je Slovenec trn v peti, naj pristopi, da se pokaže svetu, kako enotna je Koroška. — Po kavarnah in gostilnah se smatrajo Slovenci še vedno za ljudi nižje vrste, katere je treba prezirati, in ako se nato opomni natak, pravi: Is jo glei a Windischer. Ne pozabi pa sprejeti od Slovenca napitnino. Niti v eni gostilni ali kavarni se ne dobi za slov. ljudstvo slov. časopis. Pa pravijo, da delajo za povzdigo tujskega prometa, a se oplankajo proti najbližji državi.

Železna Kapla. Gradnja prostorov za kino dobro napreduje in se bo kmalu pričelo s predstavami. Ako bo bolj uspeval kot oni starega spomina, bo pokazala bodočnost. — Avtonomično gibanje je vspodbudilo tudi naše učitelje, ki obhodijo najvišje kmečke koč, da izvedo ljudsko mnenje. Navadno pravijo, da otroci doma slovenski govorijo, v šoli se pa naj nemški učijo. V Lepeni mislijo postaviti novo šolo, ker se učitelj po slabi cesti nikakor ne more voziti z Lepene v Remšenik in Belo. — Seveda želijo nemško šolo, ker ljudstvo tam še nemški ne zna.

Št. Vid v Podjuni. (Pogreb g. župana Boštjančiča.) Kakor strela iz jasnega neba je učinkovala vest o nepričakovani smrti našega g. župana. Zavrtna španska bolezen je spravila v nekaj dneh sicer jako zdravega moža v prerani grob. Pogreb se je vršil 18. III. predpoldne ob ogromni udeležbi ljudi iz bližnje in daljne okolice. Takšnega ganljivega pogreba že desetletja ni bilo tukaj. Saj tudi vsi vemo in čutimo, kaj smo z g. Boštjančičem izgubili. Pogreba se je udeležilo 7 duhovnikov, pokopali so rajnega župana njegov stric zlatomašnik, č. g. Boštjančič, peto črno mašo so imeli sošolec rajnega iz gimnazijskih let, dekan iz Pliberka, č. g. Hribar. Nagrobnico svojemu prijatelju in predelavnemu sosedu je imel domači župnik, ki je razlagal in za vzgled drugim postavljaj rajnega kot blagega moža, vzglednega očeta, skrbnega župana in obenem občinskega tajnika obširne občine, vzornega kristjana in postrežljivega soseda. Rajni g. župan ni imel nobenega osebnega nasprotnika, je bil v zasebnem in javnem občevaranju do vsakega skrajno prijazen in potrpežljiv in zato tako priljubljen kot malokdo na spodnjem Koroškem. Vselej pa se je tudi zavedal, da je izšel iz slovenskih staršev in je marsikatero žrtev prinesel v prid zatiranih koroških Slovencev. Med drugimi so se udeležili pogreba učiteljski zbor iz Št. Primoža s šolarji, polnoštevilno se je udeležil občinski odbor in lovška družba naše občine mu je za slovo darovala krasen venec. Pogrešali smo le poslanca naše stranke. Spomin na rajnega g. Boštjančiča naj nam ostane neizbrisljiv. Vzornim otrokom rajnega in sorodnikom izrekamo tem potom najodkritosrčnejše sožalje. Naj jih vse Bog potolaži! Za vsa dobra dela naj da Vsemogočni rajnemu g. županu večno plačilo!

Št. Jur pri Celovcu. (Smrt.) Grobovi se odpirajo in sprejemajo žrtve bele žene v svoje varstvo. Dne 11. marca smo tu položili k večnemu počitku pridno in skrbno mater, blago krščansko ženo, Uršo Sablatnik, ki je dne 9. t. m. po kratki bolezni, sprevidena s tolažili sv. vere, v 57. letu starosti za večno zapustila dolino solz. V mladosti je služila v Šmihelu kot dekla, kjer se je odlikovala s svojo marljivostjo in vestnostjo. Pogreba, ki ga je vodil čg. župnik Virnik, se je udeležilo mnogo znancev in sorodnikov. Bodi ji zemljica lahka. Zaostanim pa izrekamo naše sožalje.

Želinje. Tukaj smo dne 14. marca ob zelo številni udeležbi pokopali Val. Weisnerja, posestnika iz Štriholč. Že l. 1918 si je nakopal jetiko, kateri je krepka narava kljubovala dobrih sedem let. Rajni je bil znan kot dober sosed, bil je kljub bolehanju vedno dobro razpoložen in šaljiv; dostikrat se je vse smejalo njegovim dovtipom. Znano je tudi, koliko je trpel po glasovanju. Bil je takrat najemnik pri Petru na Želinjah, a ker so sumili, da je glaso-

Kathreinerjeva Kneippova sladna kava

val s Slovenci, so ga začeli preganjati izpod strehe. Konečno se mu je vendar posrečilo kupiti si lastno malo posestvo. Bodi mu zemljica lahka!

DRUŠTVENI VESTNIK

Žitara vas. Tukajšnje kat. slov. izobr. društvo „Trta“ vabi vse ude in prijatelje društva na svoj mesečni sestanek na cvetno nedeljo popoldne v Društveni dom. Predava vlč. g. župnik Ivan Sekol. Pokažimo z lepo udeležbo, da nam društvo ni samo za zabavo, ampak tudi za izobrazbo. Vodstvo.

Št. Jakob v Rožu. Izobraževalno društvo „Kot“ priredi dne 25. in 28. marca ob 3. uri popoldne igro „Lepa Vida“. Prijazno vabi odbor.

Miklova Zala v Dobrli vasi. Po dolgih petih letih smo imeli srečo in priliko tudi mi, severnodravski Slovenci, videti igro, in sicer prekrasno koroško „Miklovo Zalo“. Ta igra je bila prvič igrana nam in v ne preveč oddaljenem kraju. Zato smo se tudi odzvali ne sicer v preveč obilnem številu, ker ljudje severno Drave pač niso zadosti vedeli, da se uprizori v Dobrli vasi. Igra je prekrasna, pomenljiva in zraven tako mojstrsko igrana, da jo je bilo res pravi užitek gledati. Nehote si je človek mislil, da se nahaja v mestnem gledališču in gleda izkušene gledališke igralce. Pri posameznih prizorih je bilo slišati glasno ihtenje, ki je izzvalo solze tudi možem. Obratno pa je bilo slišati skoro preglasno zgražanje nad hinavstvom Almi in izdajalskim Treseglavom. Dokaz, da je jedro naroda še dobro, da ima smisel za poštenost in junaštvo, da sovraži ostudno izdajalstvo in nezvestobo. Dvorana, v kateri je vladalo očitno razpoloženje in zanimanje, je bila nabito polna. Med odmori so se prepevale lepe domače slovenske pesmi. Veliko jih je še severno Drave, ki že dolgo gojijo željo, videti prelepo domačo igro. Upamo, da bodo globaški igralci ustregli tudi tem. Bodi te prepričani, da vam bodo zato hvaležni, kakor smo vam hvaležni mi, ki smo igro videli.

GOSPODARSKI VESTNIK

**Seja deželnega kulturnega sveta
dne 22. januarja 1926.**

(Nadaljevanje.)

Načrt pospeševanja znanosti.

Zveza in dežele ste doneske obečali, samo ne ve se, kdaj se bodo izplačali? Zveza je obljubila 30.000 Š, dežela 15.000 Š. Akcija za umetno

travnistvo se bo vršila v zgornji Labudski in Gorčički dolini. V 10 okrajnih kmetijskih društvih je že 10 umetnih travnikov. Subvencije za pridelavo travnih semen se bodo razpisale, da se tekme lahko vsakdo udeleži. Za vzgajanje semen-skih rastlin se potrebuje 14.125 Š. Zveza da 10.000 dežela 4200 Š.

Iz Litvanije se je naročilo 3500 kg lanenega semena, 200 kg iz Ötztala. To je stalo 1235 Š. Zveza je dovolila 700, dežela 600. Krompirja se bo naročilo 4 vagone in oddajalo s subvencijo 20—50 g. Za poskušnjo se bo sejalo 1000 kg ovsa, 2000 ječmena, 1000 kg zimske rži in 1000 pšenice. Stroški značajo 3300 Š. Tuje jaro žito se ne obnese tako, da bi se smela za poskušnje zahtevati kaka podpora. Za zeleno gnojenje se bo dobilo 800 Š podpore. Za zatiranje škodljivcev se je določilo 3000 Š. S tem se bodo uničevale miši in se je že kupilo 100 cevi za pokladanje zastrupljenega žita. Za konserviranje zelene krme, ki je potrebna, če preidemo na pridelavo mleka, je dežela dovolila 3000 Š. Silo-gibanje (silo se takšna naprava imenuje) je izredno napredovalo. Amerika ima 2 milijona takih naprav, Italija 60.000, Angleška 80.000. Čas je, da se ljudje tudi pri nas za to reč zavzamejo. Znesek 1000 Š se bo porabil, da se nabavi orodje za obdelovanje travnikov.

Skupna preizkušavanja (Versuchsringe).

V Nemčiji obstoji že 350 takih društev, v katerih se zveže 40 do 50 posestnikov k skupnemu poskušavanju in poskušnim zadevam. Leti splovnjaki plačujejo za te poskušnje posebnega ravnatelja, ki potem preizkuša žita, travna semena, gnojila. Tako bi se dalo za te poskušnje pritegniti v večji meri tudi veleposestvo. Mislilo se je na tri take spoške v Celovcu, v Št. Vidu in v Wolfsbergu, vodili bi jih pa učitelji kmetijskih šol.

Preuredilo se bo tudi kemično preizkuševališče v Celovcu, da bo z večjim uspehom izkušalo razna gnojila; zdaj zavod samo preizkuša, a ne dela poskušanj.

Moser poroča, da je moral sam svoje posestvo osuševati ter iz blata odvoditi vodo. Prosil je podpore, pa se mu je reklo, da se podpirajo samo vodne zadrage. Kjer so pa posestva arondirana, ni mogoče napravljati zadrage, za to bi bilo umestno, da se v takih slučajih podpirajo tudi posamni manjši posestniki.

Kernmayr potrjuje, da se je v preizkuševališču malo storilo za prakso. Delo se je zadnji čas potrojilo, denarni položaj dežele pa je tak, da se ne more novih uradnikov nastavljanje.

Supersberg: Delali so se že predlogi za podpiranje malih kmetov in se jim za melioracije dovoljuje podpora 30—40% stroškov. Za večje načrte se dajejo brezobrestna posojila.

Pospeševanje živinoreje.

Poroča dr. Scheuch: V državnem proračunu se je državna podpora za živinorejo zvišala. Ministrstvo zahteva, da se mu predloži načrt, kako se bo ta podpora porabila. Dalo se bo kaj doseči, ako se bo s carino varovala domača živinoreja. Najprej bo treba izpopolniti organizacijo živinorejcev, živinorejske zveze (Zuchtverbände) in živinorejske zadrage (Stiergemeinschaften). Brez organizacije (živinorejskih zadrug) ni mogoč noben napredek. Če se hoče zboljšati pasma in doseči, da bo živina boljše molzla, se mora začeti z junci, da se polagoma zredi boljša živina. Zdrugništvo se je v deželi krepko razvilo. L. 1923 je bilo 5 živinorejskih društev s 156 člani — Zuchtgenossenschaften und Herdbuchvereine; pod nadzorstvom je bilo 1400 krav. L. 1925 je bilo 11 zadrug, v katerih je bilo združenih 372 posestev in se je nadzorovalo 3446 krav. L. 1924 se je ustanovila zveza za rejo bele pasme, l. 1925 zveza za pincgavsko pleme. Deželni kulturni svet je prevzel plačo potrebnih funkcionarjev, poslovođij in nadzornikov (Zuchtleiter). (Se nadaljuje.)

Dohodninski davek.

Do 31. marca morajo napovedi o dohodkih lanskega leta že biti pri davčni administraciji v Celovcu oziroma v Beljaku ali Wolfsbergu. Koroški davkoplačevalci se že močno hudejejo nad previsokimi in postavno neopravičenimi davki. Ravno zdaj sem bral v časopisu, da je davčna oblast v Beljaku predpisala nekemu delavcu okrog 14 — štirinajst — milijonov kron davka o blagovnem prometu, ker

je za svojega gospodarja nosil v les denar in ga tam drvarjem izplačeval. Ugovor pri davkarji nič ni pomagal, moral se je pritožiti na ministrstvo. Ravno zdaj — 9. marca — so se pogajali odborniki „Reichsbauernbunda“ z finančnim ministrom Kollmannom o davkih sploh, posebno pa za kak pameten ključ o dohodkih od kmetijstva za l. 1925. Zdej je za to že skrajni čas, da se ljudstvo o tem še obvesti in da se zamore napoved po tem ključu, ako so se kaj zedinili, tudi napraviti. Tudi koroški mesarji zahtevajo zdaj tak ključ za davek od svoje obrti. Davčna oblast pa se zelo brani takega ključa, ker so ji potem roke zavezane in ne more več ceniti dohodke po svoji volji. Za leto 1922. se je zedinil deželni kulturni svet z deželno finančno direkcijo za trojni tak ključ, in sicer za boljše ali slabše zemljišče in se je vzel kot dohodek od zemljišča 20.000 do 25.000 kratni katastralni dohodek. Za l. 1923. je deželni kulturni svet ugotovil, da se dohodki od kmetijstva dosti visoko cenijo, ako se vzame 25.000 do 30.000kratni katastralni dohodek in k temu še za vsakega konja in odraslo goved, vsaj 500 kil težko, po 500.000 kron, od lažje in mlade živine naj veljata 2 kosa za eno odraslo, ravno tako tudi po deset ovc, koz in svinj. Za l. 1925. pa se hoče deželni kulturni svet že pobotati za še enkrat tako visoke dohodke od polja, pa se davčna oblast še tega brani. Vendar so pa strune v tem oziru že zelo napete.

Vsakemu, ki ima čez 1400 šilingov ali 14 milijonov kron letnih dohodkov, je nujno svetovati, da napravi pravočasno omenjeno napoved. Ako se za l. 1925. ne bo napravil uraden davčni ključ ali pa se isti ne bo pravočasno izvedel, pa naj vzame ključ od leta 1923. Davčna oblast dohodke, ako se ji zdi umestno, že sama poviša. Ona pa ne more vedeti, ako je davkoplačevalec dotično leto mogoče zadela nesreča pri živini, na polju, ali bolezn. To mora on sam naznaniti, ravno tako tudi še druge posebne izdatke, ako ima več pod 14 let starih otrok in mogoče kateri njegovih otrok še študira, potem ako mora skrbeti za stare ljudi. Te zadnje reči se večinoma razvidijo tudi iz stanovanjskega izkaza, vendar pa ne škoduje, ako se ta reč tukaj še enkrat napove. Vse te okoliščine dohodninski davek za gotove odstotke znižajo. Večkrat se ta napoved napravi, tem boljša bode. Glavna reč pri tem pa je, da se zamore davkoplačevalec, ako je napravil pametno napoved, proti previsoki odmerjavi davka pritožiti, ako pa iste ni napravil, pa nima te pravice.

Tržno poročilo. Celovec: voli 1,10—1,20, plemenske krave 1,20—1,45, klobasarice 0,70 do 0,90, pitani prašiči 2,30—2,60, mladi 2,70 do 3,20 Š za kg žive teže. Fižol 60 g, krompir 16 g, zelje 60 g, kapus 80 g, koleraba 80 g, karfiol 1 Š, špinača 60 g, glavната solata 80 g, endivija 80 g, repa 10 g, pesa 60 g, korenje 1 Š, kislja repa 30 g, kislje zelje 50 g, goveja mast 8 Š, sirovo maslo 6 Š, kislja smetana 2,80 Š, mleko 44 g, eno jajce 15 g, jabolka 1,20 Š, kokoši 6 Š za kg. 1 m² 30 cm dolgih trdih drv 6 Š, mehkih 5 Š. Metercent sladkega sena 9 Š, kislega 7 Š. — Velikovec: telice 1,19—1,20, teleta 1,40—1,60, žive plemenske svinje 2,20—2,35, zaklane svinje 2,40—2,70, koze 0,40—0,50, ovce 0,60—0,90, klobasarice 0,80—1,10, vprežna živina 1,10—1,20, pitana živina 1,30—1,40 Š za kg žive teže. Konji 600 do 1000 Š. Sirovo maslo 4,20—5,60, kokoši 3,50—4 Š. Jajce 11—14 g komad. Pšenica 39, rž 25—26, proso 30, ječmen 25—29, ajda 30, krompir 11—12 g kilogram. Neugašeno apno 7 šilingov.

Borza. Dunaj, 22. III. 1926. Dolar 707; nemška marka 168,38; francoski frank 25,42; lira 28,39; dinar 12,42; poljski zloti 88,50; švicarski frank 136,05; češka krona 20,93 grošev. Curih, šiling 73,22; dinar 9,14.

Dva pekarska vajenca

28 sprejme
FRANC KROPIVNIK v Borovljah.

NAŠE KNJIGE

Koroško-slovenska narečja.

Koroško-slovenski dialekti so dialekti, deli pismene slovenščine. Vsak dialekt ima svoj pismeni jezik. Pismeni jezik je deblo, drevo, dialekti so pa veje, vejice in listje tega drevesa. Pismen jezik je eden, dialektov je pa legijon, mnogo, vsaka vas ima svoj glas. Ker smo že več kakor 1000 let sosedu Nemcev, pogledimo v sosedovo hišo. Nemški pismeni jezik je v glavnem Lutrov jezik, dialekt njegovega ambienta, kraja, kjer je deloval. Vedeti je pa treba, da so nemški dialekti med seboj veliko bolj različni kakor slovenski. Na primer „Ich habe gerufen“ se pravi v štajerskem dialektu „I hon kruafa“, v severni Nemčiji v plattdeutsch pa „Ich ebbe eraupen“. Kdor je potoval po svetu kakor jaz, bo vedel, da imajo nemški dialekti „plattdeutsch“ sloveče pisatelje, kdo ne pozna Fritz Reuterja in druge? V severni Nemčiji se rabijo dialekti v velikem obsegu, v dialektih se pišejo pisma, se vodijo trgovske knjige, se tiskajo časniki, knjige. Tam pravijo, mi častimo svoj pismeni nemški jezik, zraven pa rabimo še v večji meri dialekt. Če znajo in uporabljajo to „plattdeutsch“ dialekti, zakaj ne tudi koroško-slovenski dialekti? Tu smo zaostali, naši sosedu Nemci nas silijo. Kaj je razlika med Nemcem in Slovencem na Koroškem? Nemec zna pismeni jezik in nemški koroški dialekt, Slovenec pa samo dialekt. Naši otroci se ne morejo naučiti pismene slovenščine, ker Nemci tega nočejo, šole so nemške — učitelji se iz slovenščine norca delajo. Časi so pa taki, da je vsakdo, ki ne obvladuje svojega jezika, človek 2. vrste, manj vreden, „minderwertig“. Dokler nimamo takih šol, kakor so nam potrebne, posnemajmo vendar „plattdeutsch“ Nemce. V vsakem dialektu, natančno tako kakor se v vsaki vasi govori, se lahko pišejo pisma, vodijo knjige, v vsakem dialektu se lahko pišejo članki za časnike, tiskajo se knjige. Vsakdo na Koroškem naj rabi dialekt svoje vasi. Koroško-slovenske dialekte je pa težko pisati. Govori po domače in tako piši, videl boš, na kake težkoče boš naletel. Vidi se, da je težkoča pisati koroško-slovenskega narečja polglas ('). Če se pa rabi za polglas kak znak, se da vsaki koroško-slovenski dialekt jako lahko, jako natančno, precizno pisati. Ker poznam razmere pri drugih narodih, razmere med dialekti in pismenim jezikom pri drugih narodih, napravil sem prvi poskus pisati in tiskati koroško-slovenske dialekte. Izšla je mala brošurica: „Dohtar Korla Pečnik, Študentava samopomuč. Z' svojá žovlönja sporoča v koroščam rožanščam dialekt“. Prvi poskus, prva izdaja je nalašč jako majhna, dober kup, da jo vsakdo kupi. Naroči se pri „Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani“, en iztis stane samo 4 dinarje, ½ šilinga. Trgovina ali gostilna, ki bi hotela brošurico razprodajati, pa dobi (več skupaj) 1 iztis za 2 dinarja, 25 grošev. Hotel bi, želel bi, da se ta l. izdaja razširi, če bi kdo drugi kaj boljšega vedel, da mi to soproči na naslov: Dr. Pečnik, p. Rogaška Slatina, SHS. Treba je pisavo in tisk dialektu opiliti, uglati, več jih pomaga, bolje bo. Prosil bi tudi za male pravljice natančno v dialektu iz drugih krajev Koroškega. II. izdaja bo večja in bo se ozirala na vse koroško-slovenske dialekte. Namen je: Kakor v severni Nemčiji častiti pismeni jezik, zraven pa rabiti tudi koroško-slovenska narečja, pisati v dialektu pisma, članke, voditi knjige, tiskati knjige. Vprašanje je: Kako pisati dialekt? Naj si vsakdo ogleda moj poskus in če ve kaj boljšega, naj se oglasi.

Dr. Karol Pečnik.

Pevec. Izšla je 1—2 številka za januar—februar 1926. Obsega A. Dolinarjev članek o „Dr. Fr. Kimovcu“ in Bajukov o „Pevskem imenstvu“. Nato slede oddelki: Vestnik P. Z., Naši zbori, Nove skladbe, Iz glasbenih listov in Razne vesti. Glasbena priloga prinaša tri skladbe: Fr. Ferjančič, Vzdihljaji slepega za mešani zbor in bas — solo; Karlo Adamič,

Kadar pridem v tiho vas za mešani zbor; Emil Adamič, April za mešani zbor. „Pevec“ izhaja že šesto leto in vrši ves čas svojega obstanka vestno in vztrajno svojo nalogo: širiti smisel za lepo petje med Slovenci. Toplo ga priporočamo. Stane 30 Din. letno, za Italijo 18 lir, za Avstrijo 10 šilingov, za Ameriko 1 dolar. Naroča se pri upravi Ljubljana, Miklošičeva c. 7. Prihodnja številka izide že pred Vel. nočjo.

Hiša na prodaj!

Obsega 9 oralov polja, 7 oralov travnikov, 16 oralov gozda, 4 orale loga, velik sadni vrt — dá na leto 4 do 5000 litrov mošta — voda na dvorišču, v kuhinji in hlevu in na lepem kraju v Goričah, občina Medgorje, pošta Grafenstein, za

165 milijonov.

Več pove Josip Rascher, p. d. Tonč v Goričah.

Trgovina z mešanim blagom

F. Mory
Sinča vas (zraven Karl'na)

priporoča za Veliko noč:

Specerijsko in kolonijalno blago, manufakturno blago za moške in ženske obleke, storjene obleke za otroke in ženske, kakor tudi predpasnike, čreveljčke, steklenine, emajlirano in glinasto posodo, oljnate in suhe barve, čopiče, firnež, ščeti itd., električne žarnice i železnino. — Zamenjava otrtega lanenega in konopnega prediva, kakor tudi neotrtega lanu dobre kakovosti.

30

Domače platno

iz domače preje izdeluje

poceni in trpežno

strojna tkalnica **Primož Lužnik**
v Št. Lipšu. Dobrla vas (Eberndorf.)

Zahvala!

31

Vsim, ki so našemu nepozabljenemu in preljubemu očetu, tastu in dedu, gospodu

Šimnu Boštjančiču

trgovcu, posestniku, županu itd.

izkazali poslednjo čast, izrekamo tem potom najsrčnejšo zahvalo.

Preč. duhovščini pristrčno zahvalo, prav posebno pa našemu g. župniku Jakobu Kindlmanu za lepi grobni nagovor. Zahvaljujemo se pevskega zboru izobraževalnega društva „Danica“ za ganljive pesmi na domu in na grobu. Zahvalo izrekamo tudi občinski lovski družbi, ki je darovala pokojnemu krasen venec in nesla pokojnega zemeljske ostanke iz hiše žalosti na mirodvor.

Št. Vid v Podjuni, dne 18. sušca 1926.

Žalujoči ostali.